

ÕIGUSKANTSLER

Teie 24.09.2009 nr

Meie 30.10.2009 nr 6-1/091757/0906653

Vastus avaldusele

Täna Teid mulle 24.09.2009 saanud põhjaliku avalduse eest, milles väljendasite rahulolematust vabanemistoetuse hoiustamisega. Nimelt leiate, et kuna kinnipeetava vabanemistoetusena hoiustatav raha seisab pangas kasutult, siis ei ole see piisavalt kaitstud. Olete seisukohal, et iga aastaga kaotab vabanemistoetuseks hoiustatav raha oma väärtuse ning toodab Teile kahjumit. Sellest tulenevalt leiate, et vangistusseaduse (edaspidi VangS) § 44 lg 2 ei ole osas, mis puudutab vabanemistoetust põhiseadusega kooskõlas ning küsite, kes ja millal hüvitab kinnipeetavale temale tekitatud materiaalse kahju.

Tutvusin Teie pöördumisega. Osundan, et õiguskantsler on varem analüüsinud vabanemistoetusega seonduvat ja asunud seisukohale, et tegemist on kinnipeetavate põhiõiguste **õiguspärase riivega**. Kahjuks tuleb mul Teile teatada, et kuna õiguslik olukord ega ka faktiline vabanemistoetuse hoiustamise praktika pole muutunud, siis jään oma seisukoha juurde ega alusta Teie pöördumise alusel uut menetlust. Oma avalduses viitate, et Teie valduses on õiguskantsleri vabanemistoetuse põhiseaduspärasust puudutav seisukoht, mistõttu ei pea ma siinkohal vajalikuks seda uuesti tutvustada.

Küll aga pean vajalikuks analüüsida, kas kinnipeetava vabanemistoetuse hoiustamise viis on käesoleval juhul mõistlik ega piira kinnipeetava õigust kasutada nimetatud toetust karistusaja lõppedes.

Märgin, et kinnipeetava vabanemistoetuse hoiustamise viisi valikul on riik lähtunud põhimõttest, et vabanemistoetuse hoiustamine peab olema **piisavalt turvaline, kiiresti kättesaadav ehk likviidne ning vähekulukas**.

Selgitan, et Justiitsministeerium on kinnipeetavate vabanemistoetuse hoiustamiseks vajaliku konto avamiseks sõlminud lepingu SEB Eesti Ühispannangaga. Selge on see, et täielikult riskivaba rahakogumist ei ole olemas, sest ka nõ kodus raha hoides võib see kaduma minna, kaotada väärtust (nt devalveerimise läbi), see võidakse varastada, see võib hävida tulekahjus jne. Raha hoiustamine pangakontol on aga üks madalaima riskiga raha paigutamise võimalusi ning seetõttu ka piisavalt turvaline võrreldes näiteks investeringutega fondidesse, aktsiatesse, kinnisvarasse vms, mis võivad turu languse tagajärjel oma väärtust oluliselt kaotada.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Vabanemistoetuse hoiustamise viisi valikul on samuti oluline, et kinnipeetav saaks peale karistusaja lõppemist vabanemistoetust võimalikult kiiresti hakata kasutama oma eluks vajalike kulutuste katmiseks (nt nii elu- kui ka töökoha leidmiseks). Kuna kinnipeetava vabanemise hetk ei ole väga jäigalt fikseeritud (nt tingimisi enne tähtaega vabastamine), siis peaks olema vabanemistoetust kohe võimalik isikule vabanemisel välja maksta, ilma et peaks selleks võtma ette erakorralisi keerukaid operatsioone, näiteks müüma kinnisvara või väärtpabereid kiirkorras ja alla turuhinna vms. Pangas hoiustatud raha on kinnipeetaval vabanemisel võimalik kohe välja võtta ning seda kasutada.

Vabanemistoetuse kogumiseks on hoius üks paremaid lahendusi ka selle poolest, et raha hoiustamisel pole kulusid võrreldes kinnisvara hooldamise või mõnede finantsinstrumentide (nt aktsiad) haldamise ja opereerimise tasudega. Justiitsministeeriumi ja SEB Eesti Ühispanga sõlmitud lepingu tingimuste kohaselt on vanglate sihtotstarbelistelt kontodelt (kinnipeetavate deposiitkontodelt) sularaha väljamakse ja siseriiklik ülekanne eesti kroonides elektroonilises kanalis tasuta, samuti puudub kontol kuuhooldustasu. Seega ei pea kinnipeetavate vabanemistoetuse hoiustamisel maksma teenuste eest, mis on tavalisele pangakasutajale tasulised.

Tõsi on ka see, et eelmainitud lepingu alusel kontolt arvestatav intressimäär on 0%. Nimetatud otsustus tugineb läbirääkimise tulemustel saavutatud kokkuleppele ning selle eesmärk on majanduslikult otstarbeka lahenduse leidmine seadusest tuleneva kohustuse (vabanemistoetuse hoiustamise) täitmisel. Justiitsministeeriumi hinnangul on kinnipeetavate isikuarvel olevad summad niivõrd väikesed, et intressidena kogunev tulu ei kataks tavakasutajale kehtestatud toimingute (sularaha siseriiklik ülekanne, kuuhooldustasu jms) tasusid. Seega kinnipeetavad pigem kaotaksid raha, kui nende vabanemistoetusena hoiustatud summadel makstaks intressi, kuid samas nõutakse vajalike pangatoimingute eest tasu.

Eeltoodust tulenevalt leian, et **kinnipeetava vabanemistoetuse hoiustamine pangakontol on käesoleval hetkel mõistlik, sest see on piisavalt turvaline, likviidne ja vähekulukas. Samuti ei piira vabanemistoetuse hoiustamine pangakontol kinnipeetava õigust kasutada nimetatud toetust karistusaja lõppedes.**

Kui Te olete aga teistsugusel arvamusel ja Teil on asjakohaseid ettepanekuid, kuidas vabanemistoetuse viisi veel turvalisemaks, likviidsemaks ja vähekulukaks muuta, siis on Teil võimalik pöörduda vastavate ettepanekutega Justiitsministeeriumi poole.

Võin mõista Teie murelikkust seoses Teie vabanemistoetusena hoiustatud raha väärtuse võimaliku langusega majandussurutise ajal. Samas ei ole minu pädevuses prognoosida Eesti krooni võimalikku inflatsiooni või deflatsiooni ning selle tagajärgi. Seetõttu ei pea ma võimalikuks anda selgeid ja üheseid vastuseid ega kujundada oma seisukohta Teie avalduses hulganisti püstitatud küsimustele hüpoteetiliste olukordade kohta.

Täna Teid veel kord pöördumise eest. Võtan Teie avalduses väljendatud seisukohad teadmiseks ja loodan, et toodud selgitused on Teile abiks.

Lugupidamisega

Indrek Teder